

ВІДГУК

офіційного опонента

**кандидата юридичних наук Крайнього Павла Івановича
на дисертацію Луців Олександри Володимирівни
на тему «Адміністративно-правова протидія булінгу в Україні»
на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право**

Дисертація О.В. Луців відповідає основним вимогам до кваліфікаційної наукової праці і розкриває важливу тему адміністративно-правової протидії булінгу в Україні. Сучасний стан протидії булінгу є задовільним через акцент на заходах припинення та підвищення відповідальності окремих категорій суб'єктів освітнього процесу. Власне, питанням запобігання і протидії булінгу як соціальному явищу приділено замало уваги.

У доктрині адміністративного права питанням адміністративно-правового регулювання булінгу, вивченню елементів юридичного складу правопорушення булінгу приділена чимала увага, проте дослідження адміністративно-правової протидії булінгу в сучасних умовах, з урахуванням війни проти України і значної кількості вимушених біженців здійснюється вперше і є важливим внеском у розвиток науки адміністративного права, а також спеціальності 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право».

У процесі аналізу теоретико-правових засад дослідження та бібліографії автором приділено увагу теоретичному обґрунтуванню адміністративно-правової природи булінгу, сформовано засади виділення та інтерпретації підліткового дискурсу в якості середовища формування булінгу.

У роботі достатньо змістовно розкрито поняття адміністративно-правової протидії булінгу та його співвідношення з іншими категоріями

доктрини адміністративного права. Заслужують на увагу пропозиції авторкині щодо виділення підліткового дискурсу із подальшим формуванням адекватних прогностичних висновків щодо можливої появи скулшутінгу, розвитку конфліктогенності соціальної системи.

Змістовною є характеристика понятійно-категорійної системи, в рамках якої знайшов би опис феномен деліктогенезу. Авторкиня формує дериват відповідних логічно пов'язаних між собою понять та категорій: деліктогенна обстановка, деліктогенний чинник, деліктогенність соціальних систем, деліктогенне середовище, деліктогенний ефект, надаючи авторські визначення кожному з них. При цьому слід визнати, що спостерігається чітко увиразнена наукова етика і фаховість, використання відповідних методів дослідження (підрозділ 2.1).

Актуальним виступає аналіз юридичного складу правопорушення через судову практику і дослідження особливостей провадження по конкретним справам (підрозділ 2.3). Наслідком чого виступає низка пропозицій щодо удосконалення адміністративного законодавства (підрозділ 3.2.)

Збагачує роботу дослідження досвіду адміністративно-правової протидії булінгу в зарубіжних країнах, а також визначення можливості та доцільності його впровадження в національну юридичну практику (підрозділ 3.1).

За результатами проведених наукових пошуків О.В. Луців визначає актуальні напрями удосконалення адміністративно-правової протидії булінгу в Україні, акцентуючи на правових засобах формулює змістовні висновки, які демонструють виконання поставлених перед ним завдань та досягнення мети дисертаційного дослідження.

Проте, як і будь яка комплексна наукова праця, дисертація О.В. Луців не позбавлена певних дискусійних моментів, які потребують додаткової аргументації та обґрунтування під час захисту.

1. Серед чинників, які впливають на формування булінгу, авторкиня приділяє увагу соціальній стратифікації. У цілому схвально ставлячись до

неординарного підходу щодо аналізу чинників, як називає їх авторкиня „деліктогенних”, потребує більш детальної аргументації формування такого переліку, зокрема і виділення соціальної стратифікації. Відмічу, що такі явища, як: ксенофобія, дезорганізація суспільства, руйнування сталих цінностей і розрив соціальних зв'язків становлять живильну основу для стратифікації. І стратифікація за таких умов може виступати чинником, який впливає на більшість правопорушень, відповідальність за вчинення яких передбачена в главі 14 КУпАП. Тож питання, яке виникає по суті: які зв'язки ви встановили між стратифікацією та булінгом?

2. У своєму дослідженні Ви дуже значну вагу приділяєте об'єкту правопорушення. Відзначу, що родовий об'єкт – це група однорідних або тотожних суспільних відносин, які в сукупності складають загальний об'єкт і охороняються комплексом адміністративно-правових норм. У теорії адміністративного права домінуючим є підхід, за якого адміністративні правопорушення згруповано залежно від родового об'єкта в главах Особливої частини розділу II КУпАП. Тож потребує додаткової аргументації Ваша позиція, щодо недоцільності розміщення статті 173⁴ в главі 14 КУпАП.

3. Я підтримую Вашу думку, що наразі відбувається зміна того середовища, структури суспільних відносин, в яких відбувається формування дітей, а головне їхніх поведінських установок. Вітаю ваше прагнення також чітко увиразнити тему булінгу серед українських дітей-біженців. Утім, не зовсім переконливим, виглядають спроби до формування нового „підліткового дискурсу”, а головне, не зрозуміло, як це впливає на підвищення ефективності адміністративно-правової протидії булінгу в Україні.

4. У підрозділі 3.2 ви подаєте авторське визначення поняття адміністративно-правової протидії булінгу в Україні – регламентована нормами адміністративного права діяльність публічної адміністрації, система об'єднаних загальними цілями та завданнями послідовних юридично значущих випереджувальних дій суб'єктів владних повноважень,

спрямованих на запобігання булінгу, виявлення й усунення причин та умов, інших детермінант його вчинення, формування необхідних умов для реалізації публічних і приватних інтересів учасників правовідносин, а також комплексним адміністративно-правовим механізмом реалізації функцій державного управління щодо виховання громадян у дусі високої правової свідомості і дисципліни, суворого додержання законів України, правового виховання і культури. Тож навіть у визначенні ви говорите про систему дій, натомість по тексті роботи акцентуєте лише на правових засобах. Думаю, що потрібно було більше висвітлити роль освітнього омбудсмана, громадських організацій.

Проте, висловлені зауваження мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи О.В. Луців.

Вищезазначене дозволяє дійти висновку про те, що дисертація на тему «Адміністративно-правова протидія булінгу в Україні» на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право є завершеною науковою працею, яка відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами) «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів», а її авторкиня – Луців Олександра Володимирівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук.

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук,
асистент кафедри публічного права
юридичного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Підпис засвідчую.
Учений секретар Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

" " 20 р.

П.І. Крайній